

ci, quod sacramenta veteris legis conferrent gratiam justificantem per seipsa, id est propria virtute: quia sic non fuisset necessaria passio Christi, secundum illud Galat. 11. 21. (a) *Si ex lege esset iustitia, Christi gratia mortuus esset.* Sed nec potest dici, quod ex passione Christi virtutem habentem conferendi gratiam justificandi. Sicut enim ex prædictis patet (art. præc.) virtus passionis Christi copulatur nobis per fidem, & sacramenta; differunt tamen; nam, continuatio quæ est per fidem, sit per actum anime; continuatio autem quæ est per sacramenta, sit per usum exteriorum rerum. Nihil autem prohibet id quod est posterius tempore, antequam sit, movere, secundum quod præcedit in actu anime; sicut finis, qui est posterior tempore, movere agentem, secundum quod est apprehensus, & desideratus ab ipso, sed illud quod nondum est in rerum natura, non movet secundum usum exteriorum rerum: unde causa efficiens non potest esse posterior in esse ordine durationis, sicut causa finalis. Sic ergo manifestum est quod à passione Christi, quæ est causa humane justificationis, (b) convenienter derivatur virtus justificativa ad sacramenta novæ legis, non autem ad sacramenta veteris legis. Et tamen per fidem passionis Christi justificabantur antiqui patres, sicut & nos. Sacramenta autem veteris legis erant quedam illius fidei protestationes, in quantum significabant passionem Christi, & effectus eius. Sic ergo patet quod sacramenta veteris legis non habebant in se aliquam virtutem quâ operarentur ad conferendam gratiam justificantem; sed solum significabant fidem, per quam justificabantur.

Ad primum ergo dicendum, quod antiqui patres habebant fidem de passione Christi futura, quæ secundum quod erat in apprehensione anime, poterat justificare; sed nos habemus fidem de passione Christi præcedenti, quæ potest justificare etiam secundum realem usum sacramentalium rerum, ut dictum est (in corp. art.)

Ad secundum dicendum, quod illa sanctificatio erat figurata: per hoc enim sanctificari dicebantur, quod applicabantur cultui divino secundum ritum veteris legis, qui totus ordinabatur ad figurandum passionem Christi.

Ad tertium dicendum, quod de circumcisione multiplex fuit opinio.

Quidam enim dixerunt, quod per circumcisionem non conferbatur gratia, sed solum auferbatur peccatum. Sed hoc non potest esse: quia homo non justificatur à peccato nisi per gratiam, secundum illud Rom. 111. 24. *Justificati gratis per gratiam ipsarum.*

(a) *Vulgata si enim per legem iustitia, ergo, &c.* (b) *Ita cum melioris nota nisi, editi fere omnes A., consequenter.*

Et ideo alii dixerunt, quod per circumcisionem conferbatur gratia quantum ad effectus remotos culpe, sed non quantum ad effectus positivos gratiæ. Sed hoc etiam videtur esse falsum: quia per circumcisionem dabatur pueris facultas perveniendi ad gloriam, quæ est ultimus effectus positivus gratiæ: & propterea, secundum ordinem causæ formalis, priores sunt naturaliter effectus positivi quam privati; licet secundum ordinem causæ materialis sit è converso. Forma enim non excludit privationem, nisi informando subiectum.

Et ideo alii dicunt, quod circumcisio conferbatur gratiam etiam quantum ad aliquem effectum positivum, qui est scire dignam vitam æternam; non tamen quantum ad hoc quod est reprimere concupiscentiam impellentem in ad peccandum: sunt & aliquando mihi visum est (iv. dist. 1. quæst. 11. art. 4. quæst. 3.)

Sed diligentius consideranti apparere, hoc etiam non esse verum: quia minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & mereri vitam æternam.

Et ideo melius dicendum videtur, quod circumcisio, sicut & alia sacramenta veteris legis, erat solum signum fidei justificantis. Unde Apostolus dicit Rom. 11. quod Abraham accepit signum circumcisiois, signaculum iustitiæ fidei. Et ideo in circumcisio conferbatur gratia, in quantum erat signum passionis Christi futuræ, ut infra patebit (quæst. lxx. art. 4.)

QUÆSTIO LXIII.

De effectu sacramentorum, qui est character, et

in sex articulis divisa.

DEinde considerandum est de alio effectu sacramentorum, qui est character: & circa hoc queruntur sex.

Primo, utrum ex sacramentis causetur character aliquis in anima.

Secundo, quid sit ille character.

Tertio, cuius sit character.

Quarto, in quo sit sicut in subiecto.

Quinto, utrum insit indelebiter.

Sexto, utrum omnia sacramenta imprimant characterem.

Ad primum dicendum, quod per circumcisionem non conferbatur gratia, sed solum auferbatur peccatum. Sed hoc non potest esse: quia homo non justificatur à peccato nisi per gratiam, secundum illud Rom. 111. 24. *Justificati gratis per gratiam ipsarum.*

(a) *Vulgata si enim per legem iustitia, ergo, &c.* (b) *Ita cum melioris nota nisi, editi fere omnes A., consequenter.*

ARTICULUS I.

Utrum sacramentum imprimat aliquem characterem in anima.

IV. dist. 14. quæst. 1. art. 4. quæst. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur quod sacramentum non imprimat aliquem characterem in anima. Character enim significare videtur quoddam signum distinctivum. Sed distinctio membrorum Christi ab aliis fit per æternam prædeterminationem, quæ non ponit aliquid in prædeterminato, sed solum in Deo prædestinante, ut in prima parte habitum est (quæst. xxii. art. 2.) dicitur enim II. Timothy. 11. 19. *Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Noscit Dominus, qui sunt ejus.* Ergo sacramenta non imprimunt characterem in anima. Præterea, Character signum est distinctivum. Signum autem, ut Augustinus dicit in II. de doctrina christi (circ. princ.) est quod præter speciem quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem venire. Nihil autem est in anima quod aliquam speciem sensibus ingerat. Ergo videtur quod in anima non imprimatur aliquis character per sacramenta.

3. Præterea, Sicut per sacramenta novæ legis distinguitur fidelis ab infideli, ita etiam per sacramenta veteris legis. Sed sacramenta veteris legis non imprimebant aliquem characterem in anima: unde & dicuntur *iustitiæ carnis*, secundum Apostolum ad Hebr. 1x. Ergo videtur quod neque sacramenta novæ legis imprimunt characterem.

Sed contra est quod Apostolus dicit II. ad Corinth. 1. 21. *Qui unxit nos, Deus est, & qui signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* Sed nihil aliud importat character quam quandam signationem. Ergo videtur quod Deus per sacramenta nobis suum characterem imprimat.

Respondeo dicendum, quod, sicut ex prædictis patet (quæst. præc. art. 1. & 3.) sacramenta novæ legis ad duo ordinantur, videlicet ad remedium contra peccata, & ad perfectiendum animam in his quæ pertinent ad cultum Dei secundum ritum christiane vite. Quicumque autem ad aliquid certum deputatur, consecratur ad illud confignari; sicut milites, qui adscribentur ad militiam antiquitus, solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri, eo quod deputabantur ad aliquid corporale. Et ideo cum homines per sacramenta deputentur ad aliquid spirituale pertinens ad cultum Dei, consequens est quod per ea fideles aliquo spirituali characterè insignantur. Unde Augustinus dicit in II. con-

tra Parmenianum (cap. xlii. à med.) *Si militig characterem in corpore suo non militans pavidus exhorruit; & ad clementiam Imperatoris confugerit, ac prece fusa, & imperata jam venia, militare coepit; nunquid, homine liberato, atque correcto character ille repetitur, ac non potius agnitus approbatur? An forte minus bene sacramenta christiana quam corporales hec nota?*

Ad primum ergo dicendum, quod fideles Christi ad præmium quidem futuræ gloriæ deputantur signaculo prædeterminationis divinæ; sed ad actus convenientes præfenti Ecclesiæ deputantur quodam spirituali signaculo eis insignito, quod character dicitur.

Ad secundum dicendum, quod character anime impressus habet rationem signi, in quantum per sensibile sacramentum imprimuntur: per hoc enim scitur aliquis esse baptismali characterè insignitus quod est ablatus aqua sensibili. Nihilominus tamen character, vel signaculum dici potest per quandam similitudinem omne quod configurat alicui, vel distinguit ab alio etiam non sit sensibile; sicut Christus dicitur *figura*, vel *character paterna substantiæ*, secundum Apostolum Hebr. 1.

Ad tertium dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. præc. art. 6.) sacramenta veteris legis non habebant in se spirituales virtutes ad aliquem spirituale effectum operandum: & ideo in illis sacramentis non requirebatur aliquis spiritualis character; sed sufficiebat ibi corporalis circumcisio, quam Apostolus signaculum nominat Rom. 1v.

ARTICULUS II.

Utrum character sit spiritualis potestas.

IV. dist. 14. quæst. 1. art. 1.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod character non sit spiritualis potestas. Character enim idem videtur esse quod figura; unde Hebr. 1. 3. ubi dicitur, *Figura substantiæ ejus*, in Græco habetur loco figure *character*. Sed figura est in quarta specie qualitatis; & ita differt à potestate, quæ est in secunda specie qualitatis. Character ergo non est spiritualis potestas.

2. Præterea, Dionysius dicit 11. cap. eccles. Hierar. (à med.) quod divina beatitudo accedens ad baptismum in sui participationem recipit, & proprio suo lumine quasi quondam signo ipsi tradit suam participationem: & sic videtur quod character sit quoddam lumen. Sed lumen ad tertiam speciem qualitatis videtur pertinere. Non ergo character est potestas, quæ videtur ad secundam speciem qualitatis pertinere.

tradita in Scripturis, habet tamen ea Ecclesia ex familiari Apostolorum traditione, sicut Apostolus dicit I. ad Cor. xi. 34. *Cetera cum venero disponam.*

Ad secundum dicendum, quod res sensibiles aptitudinem quamdam habent ad significandum spirituales effectus ex sui natura; sed ista aptitudo determinatur ad specialem significationem ex institutione divina. Et hoc est quod Hugo de S. Vict. (Lib. I. de sacram. p. ix. cap. 11. ante med.) dicit, quod *sacramentum ex institutione significat*. Prælegit tamen Deus quaedam res aliis ad significationes sacramentales, non quia ad eas contrahatur ejus effectus, sed ut sit convenientior significatio.

Ad tertium dicendum, quod Apostoli, & eorum successores sunt vicarii Dei quantum ad regimen Ecclesie constituta per fidem, & fidei sacramenta. Unde sicut non licet eis constituere aliam Ecclesiam; ita non licet eis tradere aliam fidem, neque instituere alia sacramenta: sed per sacramenta, quæ de latere Christi pendentes in cruce fluxerunt, dicitur esse fabricata Ecclesia Christi.

ARTICULUS III. 352

Utrum Christus, secundum quod homo, habuerit potestatem operandi interiorum effectuum sacramentorum.

Inf. art. 4. cor. & IV. dist. v. quest. 1. art. 1. & quest. 11. art. 2. quest. 2.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod Christus, secundum quod homo, habuerit potestatem operandi interiorum effectuum sacramentorum. Dicit enim Joannes Baptista, ut habetur Joan. 1. 33. *Qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu Sancto.* Sed baptizare in Spiritu Sancto, est interior gratiam Spiritus Sancti conferre: Spiritus Sanctus autem descendit super Christum, in quantum homo, non in quantum Deus, quia sic ipse dat Spiritum Sanctum. Ergo videtur quod Christus, secundum quod homo, habuerit potestatem interiorum effectuum sacramentorum auferendi.

2. Præterea. Matth. ix. 6. Dominus dicit: *Sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata.* Sed remissio peccatorum est interior effectus sacramenti. Ergo videtur quod Christus, secundum quod homo, interiorum effectuum sacramentorum operetur.

3. Præterea. Institutio sacramentorum pertinet ad eum qui tamquam principale agens operatur ad interiorum sacramenti effectum.

Manifestum est autem quod Christus sacramenta instituit. Ergo ipse est qui interiorum operatur sacramentorum effectum.

4. Præterea. Nullus potest sine sacramento effectum sacramenti conferre, nisi propria virtute sacramenti effectum operetur. Sed Christus sine sacramento contulit sacramenti effectum, ut patet in Magdalena, cui dixit (Luc. vii. 48.) *Dimittuntur tibi peccata.* Ergo videtur quod Christus, secundum quod homo, operetur interiorum sacramenti effectum.

5. Præterea. Illud in cuius virtute sacramentum operatur, est principale agens ad interiorum effectum. Sed sacramenta habent virtutem ex passione Christi, & invocatione nominis ejus, secundum illud ad I. Corint. 1. 12. *Numquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis?* Ergo Christus, in quantum homo, operatur interiorum effectum sacramenti.

Sed contra est quod Augustinus dicit (implic. tract. lxxx. in Joan. à med. & Lib. III. cont. Donatist. cap. x. à med. sed expref. Isidor. Lib. VI. cap. xviii. cit. med.) quod *in sacramentis divina virtus secretius operatur salutem*. Divina autem virtus est Christi, secundum quod est Deus, non autem secundum quod est homo. Ergo Christus non operatur interiorum sacramenti effectum, secundum quod est homo, sed secundum quod est Deus.

Respondeo dicendum, quod interiorum sacramentorum effectum operatur Christus, & secundum quod est Deus, & secundum quod est homo; aliter tamen, & aliter. Nam secundum quod est Deus, operatur in sacramentis per auctoritatem; secundum autem quod est homo, operatur ad interiores effectus sacramentorum merito, & efficienter, sed instrumentaliter. Dicitur enim (quæst. xlviij. & xlix.) quod passio Christi, quæ competit ei secundum humanam naturam, causa est nostre justificationis & merito, & effective, non quidem per modum principalis agentis, sive per auctoritatem, sed per modum instrumenti, in quantum humanitas est instrumentum Divinitatis ejus, ut supra dictum est (quæst. xlii. art. 1. & 3.) Sed tamen quia est instrumentum conjunctum Divinitati in persona, habet quamdam principalitatem, & causalitatem respectu instrumentorum extrinsecorum, qui sunt ministri Ecclesie, ut ex supradictis patet (art. 1. huj. quæst.) Et ideo sicut Christus, in quantum Deus, habet potestatem auctoritatis in sacramentis; ita in quantum homo, habet potestatem ministerii principalis, sive potestatem excellentie: quæ quidem consistit in quatuor. Primo quidem in hoc quod meretur, & virtus passionis ejus opera-

tur in sacramentis, ut supra dictum est (quæst. lxxi. art. 5.) Et quia virtus passionis copulatur nobis per fidem, secundum illud Rom. 11. 25. *Quem proposuit Deus propitiorem per fidem in sanguine ipsius;* quam fidem per invocationem nominis Christi potestamus; ideo secundo ad potestatem excellentie, quam Christus habet in sacramentis, pertinet quod in ejus nomine sacramenta sanctificantur. Et quia ex ejus institutione sacramenta virtutem obtinent, inde est quod tertio ad excellentiam potestatis Christi pertinet quod ipse qui dedit virtutem sacramentis, potuit instituere sacramenta. Et quia causa non dependet ab effectu, sed potius, & converso; ideo quarto ad excellentiam potestatis Christi pertinet quod ipse potuit effectum sacramentorum sine exteriori sacramento conferre.

Et per hoc patet responsio ad objecta: utraque enim pars objectionum secundum aliquid vera est, ut dictum est (in corp.)

ARTICULUS IV. 353

Utrum Christus potestatem suam quam habuit in sacramentis, potuerit ministris communicare.

IV. dist. v. quest. 1. art. 2. & art. 3. quest. 1. & 2.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod Christus potestatem suam quam habuit in sacramentis, non potuerit ministris communicare. Ut enim argumentatur Augustinus contra Maximin. (Lib. III. cap. vii. ad fin.) *Si potuit, & non voluit, invidus fuit.* Sed invidia longe fuit à Christo, in quo fuit summa plenitudo caritatis. Ergo cum Christus non communicaverit suam potestatem ministris, videtur quod non potuerit communicare.

2. Præterea. Super illud Joan. xiv. *Majora vobis facies dicit Augustinus (tract. lxxii. in Joan. à med.) Prorsus majus hoc esse dixerim, scilicet ut ex impio justus fiat, quam creare celum, & terram.* Sed Christus non potuit communicare ministris quod crearent celum, & terram. Ergo neque quod justificarent impium. Cum igitur justificatio impii fiat per potestatem Christi, quam habet in sacramentis, videtur quod potestatem suam, quam in sacramentis habuit, non potuerit ministris communicare.

3. Præterea. Christo, in quantum est caput Ecclesie, competit ut ab ipso gratia derivetur ad alios, secundum illud Joan. 1. 16. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus.* Sed hoc non fuit aliis communicabile: quia sic Ecclesia esset monstruosa, multa capita habens. Ergo videtur quod Christus potesta-

tem suam non potuerit ministris communicare.

Sed contra est quod super illud Joan. 1. 31. *Ego nesciebam eum,* dicit Augustinus (tract. v. in Joan. ante med.) quod *non novit potestatem baptismi ipsam Dominum habiturum, & sibi venturum.* Hoc autem non ignorasset Joannes, si talis potestas communicabilis non esset. Potuit ergo suam potestatem Christus ministris communicare.

Respondeo dicendum, quod sicut dictum est (art. præc.) Christus in sacramentis habuit duplicem potestatem: unam auctoritatis, quæ competit ei; secundum quod est Deus; & talis potestas nulli creaturæ potuit communicari, sicut nec divina essentia: aliam potestatem habuit excellentie, quæ competit ei, secundum quod est homo; & talem potestatem potuit ministris communicare, dando scilicet eis tantam gratiæ plenitudinem, ut eorum meritum operetur ad sacramentorum effectus, ut ad invocationem nominis ipsorum sanctificantur sacramenta, & ut ipsi possent sacramenta instituere, & sine ritu sacramentorum effectum sacramentorum conferre solo imperio. Potest enim instrumentum conjunctum, quanto fuerit fortius, tanto magis virtutem suam instrumentum separato tribuere sicut manus baculo.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus non ex invidia prætermisit potestatem excellentie Ecclesie ministris communicare; sed propter fidelium utilitatem, ne in homine spem ponerent, & ne essent diversia sacramenta, ex quibus divisio in Ecclesia oriretur; sicut apud illos qui dicebant: *Ego sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cepha,* ut dicitur I. ad Corin. 1. 12.

Ad secundum dicendum, quod objectio illa procedit de potestate auctoritatis, quæ convenit Christo, secundum quod est Deus; sicut, & potestas excellentie potestatis auctoritatis nominari per comparisonem ad alios ministros. Unde super illud I. ad Cor. 1. *Divisus est Christus,* dicit Glossa (ord. sup. illud, *Ego vero Cepha*) quod, potuit eis dare auctoritatem, baptizandi, quibus contulit ministerium.

Ad tertium dicendum, quod ad hoc inconveniens evitandum, ne scilicet multa capita in Ecclesia essent, Christus noluit potestatem suæ excellentie ministris communicare. Si tamen communicasset, ipse esset caput principaliter, alii vero secundario.

dici, quod sic in utraque, quia idem accidens non potest esse in diversis subjectis. Ergo videtur quod character non sit in potentia animæ sicut in subiecto, sed magis in essentia.

Sed contra est quod, sicut in præmissa definitione characteris continetur (art. præc.) character imprimitur animæ rationali secundum imaginem. Sed imago Trinitatis in anima attenditur secundum potentias. Ergo character in potentis animæ existit.

Respondeo dicendum, quod, sicut dictum est (art. præc.) character est quoddam signaculum, quo anima insignitur ad suscipiendum, vel aliis tradendum ea quæ sunt divini cultus. Divinus autem cultus in quibusdam actibus consistit. Ad actus autem proprie ordinatur potentia animæ, sicut essentia ordinatur ad esse. Et ideo character non est sicut in subiecto in essentia animæ, sed in eius potentia.

Ad primum ergo dicendum, quod subiectum alicui accidenti attribuitur secundum rationem eius, ad quod propinque disponit, non autem secundum rationem eius ad quod disponit remote, vel indirecte. Character autem dicitur quidem, & propinque disponit animam ad ea quæ sunt divini cultus, exequenda. Et quia hæc idonee non sunt sine auxilio gratiæ, quia, ut dicitur Joan. iv. 24. *Eos qui adorant Deum, in spiritu & veritate adorare oportet*, & consequenti divina largitas recipientibus characteres largitur gratiam, per quam digne impleant ea ad que deputantur. Et ideo characteri magis est attribuendum subiectum secundum rationem actuum ad divinum cultum pertinentium quam secundum rationem gratiæ.

Ad secundum dicendum, quod essentia animæ est subiectum potentie naturalis, quæ ex principis essentia procedit. Talis autem potentia non est character, sed est quedam spiritalis potentia ab extrinseco adveniens. Unde sicut essentia animæ, per quam est naturalis vita hominis, perficitur per gratiam, qua anima spiritaliter vivit; ita potentia naturalis animæ perficitur per spirituales potentias, quæ est character. Habitus enim, & dispositio pertinent ad potentiam animæ, eo quod ordinantur ad actus, quorum potentie sunt principia. Et eadem ratione omne quod ad actum ordinatur, est potentie tribuendum.

Ad tertium dicendum, quod, sicut dictum est (in corp.) character ordinatur ad ea quæ sunt divini cultus; qui quidem est quedam fidelis protestatio per exteriora signa. Et ideo oportet quod character sit in cognitiva potentia animæ, in qua est fides.

Ad quartum dicendum, quod character non est in subiecto, sed in potentia, quia character ordinatur ad actus, quorum potentie sunt principia. Et eadem ratione omne quod ad actum ordinatur, est potentie tribuendum.

Utrum character insit anime indelebiter.

IV. dist. IV. quæst. 1. art. 3. quæst. 4. & Rom. VII.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod character non insit anime indelebiter. Quanto enim aliquid accidens est perfectum, tanto firmius inhaeret. Sed gratia est perfectior quam character, quia character ordinatur ad gratiam, sicut ad ulteriorem finem; gratia autem amittitur per peccatum. Ergo multo magis character.

Præterea. Per characterem aliquis deputatur divino cultui, sicut dictum est (art. præc. & art. 1. & 2. huj. quæst.) Sed aliqui a cultu divino transiunt ad contrarium cultum per apostasiam a fide. Ergo videtur quod tales amittant characterem sacramentalem.

Præterea. Cessante fine, cessare debet etiam id quod est ad finem; alioquin frustra remaneret: sicut post resurrectionem non erit matrimonium, quia cessabit generatio, ad quam ordinatur matrimonium. Cultus autem exterior, ad quem character ordinatur, non remanebit in patria, in qua nihil agitur in figura, sed totum in nuda veritate. Ergo character sacramentalis non manet in perpetuum in anima; & ita non inest indelebiter.

Sed contra est quod Augustinus dicit II. contra Parmenianum (cap. xiiii. ad med.) *Non minus herent sacramenta christiana, quam corporalis nota militie*. Sed character militaris non repetitur, sed agnitus approbatur in eo qui veniam mereatur ab Imperatore post culpam. Ergo nec character sacramentalis deleri potest.

Respondeo dicendum, quod, sicut dictum est (art. 3. huj. quæst.) character sacramentalis est quedam participatio sacerdotii Christi in fidelibus eius; ut scilicet sicut Christus habet plenam spirituales sacerdotii potestatem; ita fideles eius est configurantur in hoc quod participant aliquam spirituales potestatem respectu sacramentorum, & eorum que pertinent ad divinum cultum. Et propter hoc etiam Christo non competit habere characterem; sed potestas sacerdotii eius comparatur ad characterem, sicut id quod est plenum, & perfectum, ad aliquam sui participationem. Sacerdotium autem Christi est æternum; secundum illud Psalm. cix. 4. *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*. Et inde est quod omnis sanctificatio quæ fit per sacerdotium eius, est perpetua, re consecrata manente. Quod patet etiam in rebus inanimatis: nam Ecclesiæ, vel altaris manet consecratio semper, nisi destruantur. Cum

Cum igitur anima sit subiectum characteris secundum intellectivam partem, in qua est fides, ut dictum est (art. præc. ad 3.) manifestum est quod sicut intellectus perpetuus est, & incorruptibilis; ita character indelebiter manet in anima.

Ad primum ergo dicendum, quod alter est in anima gratia, & aliter character. Nam gratia est in anima sicut quedam forma habens esse completum in ea; character autem est in anima, sicut quedam virtus instrumentalis, ut supra dictum est (art. 2. huj. quæst.) Forma autem completa est in subiecto secundum conditionem subiecti. Et quia anima est mutabilis secundum liberum arbitrium, quamdiu est in statu viæ, consequens est quod gratia insit animæ mutabiliter. Sed virtus instrumentalis magis attenditur secundum conditionem principalis agentis: & ideo character indelebiter inest animæ, non propter sui perfectionem, sed propter perfectionem sacerdotii Christi, a quo derivatur character, sicut quedam instrumentalis virtus.

Ad secundum dicendum, quod, sicut Augustinus dicit (Lib. I. de baptis. cont. Donatist. cir. princ. Lib.) *ne ipsos apostatas videmus esse baptisate, quibus utique per penitentiam reduntibus non restituitur; & ideo amitti non possit iudicatur*. Et huius ratio est, quia character est virtus instrumentalis, ut dictum est (in solut. præc.) Ratio autem instrumenti consistit in hoc quod ab alio moveatur, non autem in hoc quod ipsum se moveat, quod pertinet ad voluntatem. Et ideo quantumcumque voluntas moveatur in contrarium, character non removetur, propter immobilitatem principalis moventis.

Ad tertium dicendum, quod quamvis post hanc vitam non remaneat exterior cultus, remanet tamen finis illius cultus. Et ideo post hanc vitam remanet character & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam; sicut etiam militaris character remanet in militibus post adeptam victoriam, & in his qui vicerunt, ad gloriam, & in his qui sunt victi, ad poenam.

Utrum per omnia sacramenta novæ legis imprimatur character.

Inf. quæst. LXXII. art. 5. & IV. dist. IV. quæst. 1. art. 4. quæst. 2. & 3. & quæst. 111. art. 2. q. 3. & dist. VII. quæst. 11. art. 1. q. 1. & q. 111. art. 3. q. 3. & dist. XXIII. q. 1. art. 1. q. 3.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod per omnia sacramenta novæ legis imprimatur character. Per omnia enim sacra-

menta novæ legis fit aliquis particeps sacerdotii Christi. Sed character sacramentalis nihil est aliud quam participatio sacerdotii Christi, ut dictum est (art. præc.) Ergo videtur quod per omnia sacramenta novæ legis imprimatur character.

Præterea. Character est res, & sacramentum. In quolibet autem sacramento novæ legis homo recipit gratiam sanctificationem, ut supra dictum est (quæst. præc. art. 1.) Ergo videtur quod per quodlibet sacramentum novæ legis imprimatur character.

Præterea. Character est res, & sacramentum. In quolibet autem sacramento novæ legis est aliquid quod est res tantum, & aliquid quod est res, & sacramentum. Ergo per quodlibet sacramentum novæ legis imprimatur character.

Sed contra est quod sacramenta, in quibus imprimatur character, non reiterantur, eo quod character est indelebilis, ut dictum est (art. præc.) Quedam autem sacramenta reiterantur, sicut patet de poenitentia, & matrimonio. Ergo non omnia sacramenta imprimunt characterem.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. LXIII. art. 1. & 5.) sacramenta novæ legis ad duo ordinantur, scilicet in remedium peccati, & ad cultum divinum. Est autem omnibus sacramentis commune quod per ea exhibetur aliquid remedium contra peccatum, per hoc quod gratiam conferunt. Non autem omnia sacramenta ordinantur directe ad divinum cultum; sicut patet de poenitentia, per quam homo liberatur a peccato; non autem per hoc sacramentum exhibetur homini aliquid de novo pertinens ad divinum cultum, sed restituitur in statum pristinum. Pertinet autem aliquid sacramentum ad divinum cultum tripliciter: uno modo per modum ipsius actionis alio modo per modum agentis; tertio modo per modum recipientis. Per modum quidem ipsius actionis pertinet ad divinum cultum Eucharistia, in qua principaliter divinus cultus consistit, in quantum est Ecclesiæ sacrificium; & per hoc idem sacramentum non imprimatur homini character: quia per hoc sacramentum non ordinatur homo ad aliquid aliud ulterius agendum, vel recipiendum in sacramentis, cum potius sit finis, & consummatio omnium sacramentorum, ut Dionysius dicit 111. cap. ecel. Hierarch. (in princ.) continet tamen in se ipsum Christum, in quo non est character, sed tota sacerdotii plenitudo. Sed ad agentes in sacramentis pertinet sacramentum ordinis: quia per hoc sacramentum deputantur homines ad sacramenta aliis tradenda. Sed ad recipientes pertinet sacramentum

baptismi: quia per ipsum homo accipit potestatem recipiendi alia Ecclesie sacramenta: unde baptisus dicitur esse janua omnium sacramentorum. Ad idem etiam ordinatur quodammodo confirmatio, ut infra suo loco dicitur (quest. lxxi. art. 7.) Et ideo per hæc tria sacramenta character imprimitur, scilicet per baptismum, confirmationem, & ordinem.

Ad primum ergo dicendum, quod per omnia sacramenta fit homo particeps sacerdotii Christi: utpote participans aliquem effectum ejus; non tamen per omnia sacramenta aliquis deputatur ad agendum aliquid, vel recipiendum quod pertinet ad cultum sacerdotii Christi: quod quidem exigitur ad hoc quod sacramentum characterem imprimat.

Ad secundum dicendum, quod per omnia sacramenta sanctificatur homo, secundum quod sanctitas importat munditiam à peccato, quæ fit per gratiam; sed specialiter per quædam sacramenta, quæ characterem imprimunt, homo sanctificatur quadam consecratione, utpote deputatus ad divinum cultum; si ut etiam res inanimatæ sanctificari dicuntur, in quantum divino cultui deputantur.

Ad tertium dicendum, quod licet character sit res, & sacramentum; non tamen oportet, omnino id quod est res, & sacramentum, esse characterem. Quid autem, sit res, & sacramentum, in aliis sacramentis infra dicitur.

QUESTIO LXIV.

De causa sacramentorum,

in decem articulos divisa.

Primo, utrum solus Deus interius operetur in sacramentis.

Secundo, utrum institutio sacramentorum sit solum à Deo.

Tercio, de potestate, quam Christus habuit in sacramentis.

Quarto, utrum illam potestatem potuerit aliis communicare.

Quinto, utrum potestas ministerii in sacramentis conveniat malis.

Sexto, utrum mali peccent dispensando sacramenta.

Septimo, utrum Angeli possint esse ministri sacramentorum.

Octavo, utrum intentio ministri requiratur in sacramentis.

Nono, utrum requiratur ibi recta fides, ita

(a) Ita cum inf. pluribus editi passim. Edit. Rom. in qua sacramenti effectus existit, ubi non est: hinc quorundam verborum omissionem deprehendit Garcia. Cod. alcan. in qua sacramenti effectus con-

scilicet quod infidelis non possit tradere sacramenta.

Decimo, utrum requiratur ibi recta intentio.

ARTICULUS I.

Utrum solus Deus operetur interius ad effectum sacramentorum.

Inf. art. 5. & IV. dist. v. quest. 11. art. 2. quest. 2.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod non solus Deus, sed etiam minister interius operetur ad effectum sacramentorum. Interior enim sacramenti effectus est ut homo purgetur à peccatis, & illuminetur per gratiam. Sed ad ministros Ecclesie pertinet purgare, illuminare, & perficere, ut patet per Dionysium in v. cap. eccles. Hierarch. (à princ.) Ergo videtur quod non solus Deus, sed etiam ministri Ecclesie interius operentur ad sacramenti effectum.

2. Præterea. In collatione sacramentorum quædam orationum suffragia proponuntur. Sed orationes iustorum sunt magis apud Deum exaudibiles, quam quorundamque, secundum illud Joan. ix. 31. Si quis Dei cultor est, & voluntatem ejus facit, hunc Deus exaudit. Ergo videtur quod majorem effectum sacramenti consequatur ille qui recipit ipsum à bono ministro. Sic ergo & minister aliquid operatur ad interiore effectum, & non solus Deus.

3. Præterea. Dignior est homo quam res inanimata. Sed res inanimata aliquid operatur ad interiore effectum: nam aqua corpus tangit, & cor abluunt, ut Augustinus dicit super Joan. (tract. lxxx. à med.) Ergo homo aliquid operatur ad interiore effectum sacramenti, & non solus Deus.

Sed contra est quod dicitur Rom. viii. 33. Deus est qui justificat. Cum ergo interior effectus omnium sacramentorum sit justificatio, videtur quod solus Deus operetur interiore effectum sacramenti.

Respondeo dicendum, quod operari aliquem effectum contingit dupliciter: uno modo per modum principalis agentis; alio modo per modum instrumenti. Primo igitur modo solus Deus operatur interiore effectum sacramenti: tum quia solus Deus illabitur animæ, (a) in qua sacramenti effectus existit; non autem potest aliquid immediate operari ubi non est: tum quia gratia, quæ est interior sacramenti effectus, est à solo Deo, ut in secunda parte dictum est (1. 2. quest. cxii. art. 1.) Character etiam, qui est interior quorum-

(a) Ita cum inf. pluribus editi passim. Edit. Rom. in qua sacramenti effectus existit, ubi non est: hinc quorundam verborum omissionem deprehendit Garcia. Cod. alcan. in qua sacramenti effectus con-

randam sacramentorum effectus, est virtus instrumentalis; quæ manat à principali agente, quod est Deus. Secundo autem modo homo potest operari ad interiore effectum sacramenti, in quantum operatur per modum ministri. Nam eadem ratio est ministri, & instrumenti: utriusque enim actio exterius adhibetur; sed sortitur effectum interiore ex virtute principalis agentis, quod est Deus.

Ad primum ergo dicendum, quod purgatio, secundum quod attribuitur ministris Ecclesie, non est à peccato; sed dicuntur diaconi purgare, in quantum vel imundos eliciunt à cœtu fidelium, vel eos sacris adnotationibus disponunt ad sacramentorum receptionem. Similiter etiam sacerdotes illuminare dicuntur sacrum populum, non quidem gratiam infundendo, sed sacramenta gratiæ tradendo, ut patet per Dionysium ibidem.

Ad secundum dicendum, quod orationes quæ dicuntur in sacramentorum collatione, proponuntur Deo, non ex parte singularis personæ, sed ex parte totius Ecclesie, cujus præces sunt apud Deum exaudibiles, secundum illud Matth. xviii. 19. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo. Nihil tamen prohibet quis devotio viri iusti ad hoc aliquid operetur. Illud tamen quod est sacramenti effectus, non impetratur oratione Ecclesie, vel ministri, sed ex merito passionis Christi, cuius virtus operatur in sacramentis, ut dictum est (quest. lxxi. art. 5.) Unde effectus sacramenti non datur melior per meliorem ministrum. Aliquid tamen annexum impetrari potest recipienti sacramentum per devotionem ministri; nec tamen minister illud operatur, sed impetrat operandum à Deo.

Ad tertium dicendum, quod res inanimata non operatur aliquid ad interiore effectum, nisi instrumentaliter, ut dictum est (in corp.) Et similiter homines non operantur ad sacramentorum interiore effectum, nisi per modum ministerii, ut dictum est (ibid.)

ARTICULUS II.

Utrum sacramenta sint solum ex institutione divina.

IV. dist. 11. quest. 1. art. 2. quest. 2. cor. & dist. v. quest. 1. art. 1.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod sacramenta non sint solum ex institutione divina. Ea enim quæ sunt divinitus instituta, & Th. Op. Tom. V.

tuta, traduntur nobis in sacra Scriptura. Sed quedam aguntur in sacramentis, de quibus nulla fit mentio in sacra Scriptura; puta de chrismate, quo homines confirmantur, & de oleo, quo sacerdotes inunguntur, & de multis aliis tam verbis, quam factis, quibus utimur in sacramentis. Non ergo sacramenta sunt solum ex institutione divina.

2. Præterea. Sacramenta sunt quedam signa. Res autem sensibiles naturaliter quedam significant: nec tamen potest dici, quod Deus quibusdam significationibus delectetur, & non aliis; quia ipse omnia quæ fecit, approbat; hoc autem proprium videtur esse demonum, ut quibusdam signis ad aliquid alliciantur: dicit enim Augustinus XXI. de civit. Dei (cap. vi. cir. med.) Illiciantur demones ad inhabitandum per creaturas, quas non ipsi, sed Deus condidit delectabilibus pro sua diversitate diversis, non ut animalia cibis, sed ut spiritus signis. Non ergo videtur quod sacramenta indigeant esse ex institutione divina.

3. Præterea. Apostoli vicem Dei gesserunt in terris: unde Apostolus dicit II. ad Cor. 11. 10. Num ego quid donavi, si qui donavi, propter vos in persona Christi, id est ac si ipse Christus donasset. Sic ergo videtur quod Apostoli, & eorum successores possint nova sacramenta instituire.

Sed contra est quod ille instituit aliquid qui dat ei robur, & virtutem sicut patet de institutoribus legum. Sed virtus sacramenti est à solo Deo, ut patet ex prædictis (art. præc. & quest. lxxi. art. 1. & 5.) Ergo solus Deus potest instituire sacramentum.

Respondeo dicendum, quod, sicut ex supradictis patet (ibid.) sacramenta instrumentaliter operantur ad spirituales effectus. Instrumentum autem habet virtutem à principali agente. Agens autem respectu sacramenti est duplex, scilicet instituens sacramentum, & utens sacramento instituto, applicando scilicet ipsum ad inducendum effectum. Virtus autem sacramenti non potest esse ab eo qui utitur sacramento, quia non operatur nisi per modum ministerii. Unde relinquuntur, quod virtus sacramenti sit ab eo qui instituit sacramentum. Cum igitur virtus sacramenti sit à solo Deo, consequens est quod solus Deus sit sacramentorum institutor.

Ad primum ergo dicendum, quod illa quæ aguntur in sacramentis, per homines instituta, non sunt de necessitate sacramenti, sed pertinent ad quamdam solemnitatem, quæ adhibetur sacramentis ad excitandam devotionem, & reverentiam in his qui sacramenta suscipiunt; ea vero quæ sunt de necessitate sacramenti, ab ipso Christo instituta sunt, qui est Deus, & homo. Et licet non sint omnia

XX 2

3. Præterea. A quibusdam character sic definitur: *Character est signum sanctum communis fidei, & sancte ordinationis datum à Hierarchis.* Signum autem est in genere relationis, non autem in genere potestatis. Non ergo character est spiritualis potestas.

4. Præterea. Potestas habet rationem causæ, & principii, ut patet V. Metaph. (text. 17.) Sed signum, quod ponitur in definitione characteris, magis pertinet ad rationem effectus. Character ergo non est spiritualis potestas.

Sed contra est quod Philosophus dicit in II. Ethic. (cap. v. in princ.) *Tria sunt in anima, potentia, habitus, & passio.* Sed character non est passio: quia passio cito transit; character autem indelebilis est, ut infra dicitur (art. 5. huj. quæst.). Similiter etiam non est habitus: quia nullus habitus est qui se possit ad bene, & male habere; character autem ad utrumque se habet, utuntur enim eo quidam bene, alii vero male: quod in habitibus non contingit, nam habitu virtutis nullus utitur male, & habitu malitiæ nullus bene. Ergo relinquitur quod character sit potentia.

Respondet dicendum, quod, sicut dictum est (art. præc.) sacramenta novæ legis characterem imprimunt, in quantum per ea deputantur homines ad cultum Dei, secundum ritum christianæ religionis. Unde Dionysius in 11. cap. eccles. Hierarch. (à med.) cum dixisset, quod *Deus in quadam signo tradit sui participationem accedenti ad baptismum*, subiungit: *Perficiens eum divinum, & communicatorem divinum.* Divinus autem cultus consistit vel in recipiendo aliqua divina, vel in tradendo aliis. Ad utrumque autem horum requiritur quedam potentia: nam ad tradendum aliquid aliis requiritur quedam potentia activa; ad accipiendum autem requiritur potentia passiva. Et ideo character importat quamdam potentiam spirituale ordinatam ad ea quæ sunt divini cultus. Sciendum tamen, quod hæc spiritualis potentia est instrumentalis, sicut etiam supra (quæst. præc. art. 4.) dictum est de virtute, quæ est in sacramentis. Habere enim sacramenti characterem competit ministris Dei: minister autem habet se per modum instrumenti, ut Philosophus dicit in I. Politic. (cap. 111. à princ.) Et ideo sicut virtus quæ est in sacramentis, non est in genere per se, sed per reductionem, eo quod est quiddam fluxus, & incompletum; ita etiam character non proprie est in genere, vel specie, sed reducitur ad secundam speciem qualitatis.

Ad primum ergo dicendum, quod figura est quedam terminatio quantitatis: unde, proprie loquendo, non est nisi in rebus corporeis; in spiritualibus autem dicitur metapho-

rice. Non autem ponitur aliquid in genere, vel specie, nisi per id quod de eo proprie prædicatur. Et ideo character non potest esse in quarta specie qualitatis; licet hoc quidam posuerint.

Ad secundum dicendum, quod in tertia specie qualitatis non sunt nisi sensibiles potestates, vel sensibiles qualitates. Character autem non est lumen sensibile: & ideo non est in tertia specie qualitatis, ut quidam dixerunt.

Ad tertium dicendum, quod relatio, quæ importatur in nomine signi, oportet quod supra aliquid fundetur. Relatio autem huius signi, quod est character, non potest fundari immediate super essentiam animæ, quia sic conveniret omni animæ naturaliter. Et ideo oportet aliquid poni in anima, super quod fundetur talis relatio: & hoc est essentia characteris: unde non oportet quod sit in genere relationis, sicut quidam posuerunt.

Ad quartum dicendum, quod character habet rationem signi per comparationem ad sacramentum sensibile, à quo imprimitur; sed secundum se consideratus habet rationem principii per modum jam dictum (in corp. art.)

ARTICULUS III. 346

Utrum character sacramentalis sit character Christi.

IV. dist. 14. quæst. 1. art. 2. & art. 3. quæst. 5.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod character sacramentalis non sit character Christi. Dicitur enim Ephes. 14. 30. *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis.* Sed significatio importatur in nomine characteris. Ergo character sacramentalis magis debet attribui Spiritui Sancto quam Christo.

2. Præterea. Character habet rationem signi. Est autem signum gratiæ, quæ per sacramentum confertur: gratia autem infunditur animæ à tota Trinitate: unde dicitur in Psal. LXXXIII. 12. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Ergo videtur quod character sacramentalis non debeat specialiter attribui Christo.

3. Præterea. Ad hoc aliquis characterem accipit, ut eo à cæteris distingatur. Sed distinctio sanctorum ab aliis fit per caritatem, quæ sola distinguit inter filios regni, & filios perditionis; ut Augustinus dicit XV. de Trinitate (cap. XVI. 11.) unde & perditionis filii characterem bestię habere dicuntur, ut patet Apoc. XXI. Caritas autem non attribuitur Chris-

to,

to, sed magis Spiritui Sancto, secundum illud Rom. 5. 5. *Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis: vel etiam Patri, secundum illud II. ad Corinth. ult. 13. Gratia Domini nostri Jesu Christi, & caritas Dei.* Ergo videtur quod character sacramentalis non sit attribuendus Christo.

Sed contra est quod quidam sic definiunt characterem: *Character est distinctio à characterē aternis impressa animæ rationali, secundum imaginem, & figuram trinitatem creatam Trinitati creati, & recreanti, & distinguens à non configuratis secundum statum fidei.* Sed character æternus est ipse Christus, secundum illud Hebr. 1. 3. *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura (vel character) substantiæ ejus.* Ergo videtur quod character sit proprie attribuendus Christo.

Respondet dicendum, quod, sicut ex supradictis patet (art. 1. huj. quæst.) character proprie est signaculum quoddam, quo aliquid insignitur, ut ordinatum in aliquem finem; sicut characterem insignitur denarius ad usum commutationum; & milites characterem insigniuntur, quasi ad militiam deputati. Homo autem fidelis ad duo deputatur. Primo quidem, & principaliter ad fructificationem gloriæ: & ad hoc insignitur signaculo gratiæ, secundum illud Ezech. 14. 4. *Signa tua super frontem virorum gentium, & dolentium:* & Apocal. VII. 3. *Nolite nocere terræ, & mari, neque arboribus, quoadusque signemur seruos Dei nostri in frontibus eorum.* Secundo autem deputatur quique fidelis ad recipiendum, vel tradendum alii ea quæ pertinent ad cultum Dei: & ad hoc proprie deputatur character sacramentalis. Totus autem ritus christianæ religionis derivatur à sacerdotio Christi.

Et ideo manifestum est quod character sacramentalis specialiter est character Christi, cujus sacerdotio configurantur fideles secundum sacramentales characteres, qui nihil aliud sunt quam quedam participationes sacerdotii Christi ab ipso Christo derivatæ.

Ad primum ergo dicendum, quod Apostolus sibi loquitur de configuratione, secundum quam aliquis deputatur ad futuram gloriam, quæ fit per gratiam; & Spiritui Sancto attribuitur, in quantum ex amore procedit quod Deus nobis aliquid gratis largiatur, quod ad rationem gratiæ pertinet: Spiritus autem sanctus amor est: unde & I. ad Corinth. XI. 4. dicitur: *Divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus.*

Ad secundum dicendum, quod character sacramentalis est res respectu sacramenti exterioris, & est sacramentum respectu ultimi effectus. Et ideo dupliciter potest aliquid characteri attribui. Uno modo secundum rationem sacramenti: & hoc modo est signum in-

visibilis gratiæ, quæ in sacramento confertur. Alio modo secundum propriam rationem characteris: & hoc modo est signum configurativum alicui principali, apud quem resideat auctoritas ejus ad quod aliquis deputatur; sicut milites, qui deputantur ad pugnam, insigniuntur signo ducis, quo quodammodo ei configurantur. Et hoc modo illi qui deputantur ad cultum christianum, cujus auctor est Christus, characterem accipiunt, quo Christo configurantur: unde proprie est character Christi.

Ad tertium dicendum, quod characterem distinguitur aliquis ab alio per comparisonem ad aliquem finem, in quem ordinatur qui characterem accipit; sicut dictum est (art. 1. huj. quæst.) de characterē militari, quo in ordine ad pugnam distinguitur miles Regis à milite hostis. Et similiter character fidelium est quo distinguntur fideles Christi à servis diaboli vel in ordine ad vitam æternam, vel in ordine ad cultum presentis Ecclesiæ: quorum primum fit per caritatem, & gratiam, ut obiecto procedit; secundum autem fit per characterem sacramentalem. Unde & character bestias intelligi potest per oppositum vel obstinata malitia, qua aliqui deputantur ad penam æternam, vel profectio illiciti cultus.

ARTICULUS IV. 347

Utrum character sit in potentia animæ sicut in subiecto.

IV. dist. 14. quæst. 111. art. 1. corp. & Art. 3. quæst. 3.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod character non sit in potentia animæ sicut in subiecto. Character enim dicitur esse dispositio ad gratiam. Sed gratia est in essentia animæ sicut in subiecto, ut in secunda parte dictum est (1. 2. quæst. cxxx. art. 4.) Ergo videtur quod character sit in essentia animæ, non autem in potentia.

2. Præterea. Potentia animæ non videtur esse subiectum alicuius, nisi habitus, vel dispositionis. Sed character, ut dictum est (art. 2. huj. quæst.) non est habitus, vel dispositio, sed magis potentia, cujus subiectum non est nisi essentia animæ. Ergo videtur quod character non sit, sicut in subiecto, in potentia animæ, sed magis in essentia ipsius.

3. Præterea. Potentia animæ rationalis distinguitur per cognitivas, & appetitivas. Sed non potest dici, quod character sit tantum in potentia cognitiva, neque etiam tantum in potentia appetitiva, quia non ordinatur neque ad cognoscendum tantum, neque ad appetendum: similiter etiam non potest di-

ARTICULUS V. 354

Utrum per malos ministros sacramenta conferri possint.

IV. dist. v. quæst. 11. art. 2. & dist. VII. quæst. 111. art. 1. quæst. 1. & dist. XXIV. quæst. 111. art. 3. quæst. 5. ad 3. & IV. con. cap. LXXVI.

AD quintum sic proceditur. Videtur quod ferri per malos ministros sacramenta conferri non possint. Sacramenta enim novæ legis ordinantur ad emundationem culpæ, & collationem gratiæ. Sed mali, cum sint imundi, non possunt alios à peccato mundare, secundum illud Eccl. xxxiv. 4. *Ab immundo quid mundabitur?* & etiam cum gratiam non habeant, non videtur quod gratiam conferre possint, quia nullus dat quod non habet. Non ergo videtur quod per malos sacramenta conferri possint.

2. Præterea. Tota virtus sacramentorum derivatur à Christo, ut dictum est (art. 3. huj. quæst.) Sed mali sunt præcisi à Christo, quia non habent caritatem, per quam membra capiti uniuntur, secundum illud I. Joan. 1v. 16. *Qui manet in caritate, in eo manet, & Deus in eo.* Ergo videtur quod per malos sacramenta conferri non possint.

3. Præterea. Si desit aliquid horum quæ debitum est esse in sacramentis, non perficitur sacramentum; sicut si desit debita forma, vel debita materia. Sed debitus minister sacramentum est ille qui caret macula peccati, secundum illud Levit. xxi. 17. *Homo de semine tuo per famulas qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium ejus.* Ergo videtur quod si minister sit malus, nihil efficiatur in Sacramento.

Sed contra est quod Augustinus dicit super illud Joan. 1. *Super quem videris Spiritum &c.* (traç. vi. in Joan. ante med.) *Quid in Christo non noverat Joannes? potestatem baptisimi ipsum Dominum habiturum, & sibi retenturum, sed ministerium plane transitura in bonos, & malos. Quid tibi facit malus minister, ubi bonus est Dominus?*

Respondeo dicendum, quod, sicut dictum est (art. 1. & 3. huj. quæst.) ministri Ecclesiæ instrumentaliter operantur in sacramentis, eo quod quodammodo eadem ratio est ministri, & instrumenti. Sicut autem supra dictum est (quæst. LXI. art. 1. & 4.) instrumentum non agit secundum propriam formam, aut virtutem, sed secundum virtutem ejus à quo movetur. Et ideo accidit instrumentum, in quantum est instrumentum, & qualemcumque formam, vel virtutem habeat, præter id quod exigitur ad rationem instrumenti; sicut quod

corpus medici, quod est instrumentum animæ habentis artem, sit sanum; vel infirmum; & sicut quod fistula, per quam transit aqua, sit argentea, vel plumbea. Unde ministri Ecclesiæ possunt sacramenta conferre, etiam si sint mali.

Ad primum ergo dicendum, quod ministri Ecclesiæ neque à peccatis mundant homines ad sacramenta accedentes, neque gratiam conferunt sua virtute; sed hoc facit Christus sua potestate per eos sicut per quædam instrumenta. Et ideo effectus consequitur in suscipientibus sacramenta non secundum similitudinem ministrorum, sed secundum configurationem ad Christum.

Ad secundum dicendum, quod per caritatem membra Christi uniuntur suo capiti, ut ab eo vitam recipient: quia, ut dicitur I. Joan. 111. 14. *qui non diligit, manet in morte.* Potest autem aliquis operari per instrumentum carens vita, & à se separatam, quantum ad corporis unionem, dummodo sit conjunctum per quamdam motionem: aliter enim operatur artifex per manum, & aliter per securum. Sic igitur Christus operatur in sacramentis & per bonos tamquam per membra viventia, & per malos tamquam per instrumenta carentia vita.

Ad tertium dicendum, quod aliquid est debitum esse in Sacramento dupliciter: uno modo esse existentis de necessitate sacramenti; quod quidem si desit, non perficitur sacramentum; sicut si desit debita forma, vel debita materia: alio modo est aliquid debitum esse in Sacramento secundum quamdam decentiam; & hoc modo debitum est ut ministri sacramentorum sint boni.

ARTICULUS VI. 355

Utrum mali ministrantes sacramenta peccent.

IV. dist. v. quæst. 11. art. 2. quæst. 4. cor. & dist. XIX. quæst. 11. art. 2. cor. & dist. XXIV. quæst. 1. art. 2. quæst. 1. & art. 3. quæst. 1. & 5.

AD sextum sic proceditur. Videtur quod mali ministrantes sacramenta non peccent. Sicut enim ministratur Deo in sacramentis, ita per opera caritatis: unde dicitur Hebr. ult. 16. *Beneficentia, & comunionei nolite oblitisci: talibus enim hostiis promeretur Deus.* Sed mali non peccant, si ministrant Deo in operibus caritatis; quinimo hoc est eis consulendum, secundum illud Dan. 1v. 24. *Consilium meum tibi placeat: peccata tua elemosinis redime.* Ergo videtur quod mali non peccent sacramenta ministrando.

Præterea. Quicumque communicat ali-

qui in peccato, etiam ipse est reus peccati, secundum illud Rom. 1. 32. *Digni sunt morte, non solum qui peccata faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Sed si mali ministri peccent sacramenta ministrando, illi qui ab eis sacramenta recipiunt, eis in peccato communicant. Ergo etiam ipsi peccarent: quod videtur inconveniens.

3. Præterea. Nullus videtur esse perplexus: quia sic homo cogètur desperare, quasi non potens peccatum evadere. Sed si mali peccarent sacramenta tradendo, essent perplexi: quia etiam quandoque peccarent, si sacramenta non traderent, puta cum eis ex officio incumbit necessitas: dicitur enim I. Corinth. ix. 16. *Ve mihi, si non evangelizavero: necessitas enim mihi incumbit: quandoque etiam propter periculum, sicut si puer in periculo mortis existens offeratur alicui peccatori baptizandus.* Ergo videtur quod mali non peccent sacramenta ministrando.

Sed contra est quod Dionysius dicit 1. cap. eccles. Hierarch. (vers. fin.) quod malis non est fas nec lavare symbola, id est sacramentalia signa: & in epistola ad Demophilum (viii. parum ante med.) dicit: *Talis, scilicet peccator, audax videtur, sacerdotali manu apponens, & non timet, neque verecundatur divina potest. Divinitatem exequens, & Deum putans innovare, que ipse in fontipso cognovit; & de peccato existimat falso nomine patrem ab ipso appellatum, & audei immunditas infansiam, non dicam orationes, sicut divina signa christiformiter emittit.*

Respondeo dicendum, quod aliquis in agendo peccat ex hoc quod operatur non secundum quod oportet, ut patet per Philosophum in Lib. II. Ethic. (cap. 111. & v.) Dicitur est autem (art. præc. ad 3.) conveniens esse ut sacramentorum ministri sint iusti: quia ministri debent Domino conformari, secundum illud Levit. xix. 2. *Sacerdi (a) prius, quoniam ego sanctus sum: & Eccl. x. 2. Secundum judicem populi, sic & ministri ejus.* Et ideo non est dubium quin mali exhibentes se ministros Dei, & Ecclesiæ in dispensatione sacramentorum peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, & contaminationem sacramentorum, quantum est ex parte ipsius peccatoris (licet sacramenta secundum seipsa incontaminabilia sint) consequens est quod tale peccatum ex genere suo sit mortale.

Ad primum ergo dicendum, quod opera caritatis non sunt aliqua consecratione sanctificata; sed ipsa pertinent ad justitiæ sanctitatem, sicut quædam justitiæ partes. Et ideo homo qui se exhibet Deo ministrum in operibus caritatis, si sit iustus, amplius sanctificatur; si vero sit peccator, per hoc ad sanctitatem disponi-

tur. Sed sacramenta in seipsis sanctificationem quandam habent per mysticam consecrationem: & ideo præexigitur in ministro sanctitas justitiæ, ut congruat suo ministerio: & ideo incongrue agit, & peccat, si in peccato existens ad tale ministerium accedat.

Ad secundum dicendum, quod ille qui ad sacramenta accedit, suscipit sacramenta à ministro Ecclesiæ, non in quantum est talis persona, sed in quantum est minister Ecclesiæ. Et ideo quamdiu ab Ecclesia toleratur in ministerio, ille qui ab eo suscipit sacramentum, non communicat peccato ejus, sed communicat Ecclesiæ, quæ eum tamquam ministrum exhibet. Si vero ab Ecclesia non toleratur, puta cum degradatur, vel excommunicatur, vel suspenditur, peccat qui ab eo accipit sacramentum, quia communicat peccato ipsius.

Ad tertium dicendum, quod ille qui est in peccato mortali, non est perplexus simpliciter, si ex officio ei incumbat sacramenta dispensare: quia potest penitere de peccato, & licite ministrare. Non est autem inconveniens quod sit perplexus, supposito quodam, scilicet quod velit remanere in peccato. In articulo tamen necessitatis non peccaret, baptizando in casu in quo etiam posset laicus baptizare: sic enim patet quod non exhiberet se ministrum Ecclesiæ, sed subveniret necessitati patienti. Secus est autem in aliis sacramentis, quæ non sunt tantæ necessitatis, sicut baptismus, ut infra patebit (quæst. LXVI. art. 3.)

ARTICULUS VII. 356

Utrum Angeli possint sacramenta ministrare.

IV. dist. v. quæst. 11. art. 3.

AD septimum sic proceditur. Videtur quod Angeli possint sacramenta ministrare. Quicquid enim potest minister inferior, potest & superior; sicut quicquid potest diaconus potest sacerdos, sed non conversarius. Sed Angeli sunt superiores ministri in ordine hierarchico quam etiam quicumque homines, ut patet per Dionysium in Lib. cælest. Hier. (cap. ix. ante med.) Ergo cum homines possint ministrare in sacramentis, videtur quod multo magis Angeli.

2. Præterea. Homines sancti assimulantur Angelis in celo, ut dicitur Matth. xxii. Sed aliqui Sancti in celo existentes possunt ministrare in sacramentis: quia character sacramentalis est indelebilis, ut dictum est (quæst. præc. art. 5.) Ergo videtur quod etiam Angeli possint in sacramentis ministrare.

3. Præterea. Sicut supra dictum est (quæst. VII. art. 7.) diabolus est caput malorum, & mali sunt membra ejus. Sed per malos possunt ministrari sacramenta. Ergo videtur quod etiam per demones.

Sed contra est quod dicitur Hebr. v. 1. *Omnia constituta sunt ex hominibus assumptis pro hominibus constituta in his que sunt ad Deum.* Sed Angeli boni, vel mali non sunt ex hominibus. Ergo ipsi non constituuntur ministri in his que sunt ad Deum, id est in sacramentis.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 3. huj. quæst.) tota virtus sacramentorum à passione Christi derivatur, que est Christi, secundum quod est homo, cui in natura conformantur homines, non autem Angeli, sed potius secundum passionem dicitur, *modico ab Angelis minoratus*, ut patet Hebr. 11. Et ideo ad homines pertinet dispensare sacramenta, & in eis ministrare, non autem ad Angelos.

Sciendum tamen, quod sicut Deus virtutem suam non alligavit sacramentis, quin possit sine sacramentis effectum sacramentorum conferre; ita etiam virtutem suam non alligavit Ecclesiæ ministris, quin etiam Angelis possit virtutem tribuere ministrandi in sacramentis.

Et quia boni Angeli sunt nuntii veritatis, si aliquod sacramentale ministerium à bonis Angelis perferretur, esset ratum habendum: quia deberet constare, hoc fieri voluntate divina; sicut quædam templa dicuntur angelico ministerio consecrata.

Si vero demones, qui sunt spiritus mendacii, aliquod sacramentale ministerium exhiberent, non esset ratum habendum.

Ad primum ergo dicendum, quod illud quod faciunt homines inferiori modo, scilicet per sensibilia sacramenta, quæ sunt proportionata nature ipsorum, faciunt Angeli tamquam superiores ministri superiori modo, scilicet invisibiliter purgando, illuminando, & perficiendo.

Ad secundum dicendum, quod Sancti qui sunt in cælo, sunt similes Angelis quantum ad participationem gloriæ, non autem quantum ad conditionem naturæ, & per consequens neque quantum ad sacramenta.

Ad tertium dicendum, quod mali homines non habent quod possint ministrare in sacramentis ex hoc quod per malignitatem sunt membra diaboli: & ideo non sequitur quod diabolus, qui est eorum caput, magis hoc possit.

ARTICULUS VIII.

357

Utrum intentio ministri requiratur ad perfectionem sacramenti.

Sup. quæst. IX. art. 8. cor. & IV. dist. VI. quæst. 1. art. 2. quæst. 1. & dist. VII. quæst. 1. art. 1. quæst. 1. ad 3. & dist. VIII. quæst. 11. art. 4. quæst. 3. ad 1. & dist. XXX. q. 1. art. 3. ad 3.

AD octavum sic proceditur. Videtur quod intentio ministri non requiratur ad perfectionem sacramenti. Minister enim in sacramento instrumentaliter operatur. Sed actio non perficitur secundum intentionem instrumenti, sed secundum intentionem principalis agentis. Ergo intentio ministri non requiratur ad perfectionem sacramenti.

2. Præterea. Non potest homini esse nota intentio alterius. Si igitur intentio ministri requiratur ad perfectionem sacramenti, non posset homini ad sacramentum accedenti esse notum quod sacramentum suscepisset; & ita non posset habere certitudinem salutis, præcipue cum quædam sacramenta sint de necessitate salutis, ut infra dicitur (quæst. LXV. art. 3. & 4.)

3. Præterea. Intentio hominis non potest esse ad id circa quod non est attentus. Sed aliquando illi qui in sacramentis ministrant, non attendunt ad ea quæ dicuntur, vel sciunt, alia cogitantes. Ergo secundum hoc non perficeretur sacramentum, propter intentionis defectum.

Sed contra est quod ex quæ sunt præter intentionem, sunt casualia: quod non est dicendum de operatione sacramentorum. Ergo sacramenta requirunt intentionem ministri.

Respondeo dicendum, quod quando aliquid se habet ad multa, oportet quod per aliquid determinetur ad unum, si illud effici debeat. Ea vero quæ in sacramentis aguntur, possunt diversimode agi; sicut ablutio aquæ, quæ fit in baptismo, potest ordinari & ad mundiciam corporalem, & ad sanitatem corporalem, & ad ludum, & ad multa alia hujusmodi; & ideo oportet quod determinetur ad unum, id est ad sacramentalem effectum per intentionem abluentis: & hæc intentio exprimitur per verba quæ in sacramentis dicuntur, puta cum dicit: *Ego te baptizo in nomine Patris &c.*

Ad primum ergo dicendum, quod instrumentum inanimatum non habet aliquam intentionem respectu effectus; sed loco intentionis est motus, quo movetur à principali agente. Sed instrumentum animatum, sicut est minister, non solum movetur, sed etiam quodammodo movet seipsum, in quantum sua voluntate movet membra ad operandum: & ideo

ideo requiritur ejus intentio, qua se subjiciat principali agenti, ut scilicet intendat facere quod facit Christus, & Ecclesia.

Ad secundum dicendum, quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod requiritur mentalis intentio in ministro; quæ si desit, non perficitur sacramentum; sed hunc defectum in pueris, qui non habent intentionem accedendi ad sacramentum, supplet Christus, qui interius baptizat; in adultis autem, qui intendunt sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides, & devotio. Sed hoc factis posset dici quantum ad ultimum effectum, qui est justificatio à peccatis; sed quantum ad effectum, qui est res, & sacramentum, scilicet quantum ad characterem, non videtur quod per devotionem accedentis possit suppleri: quia character nunquam imprimitur nisi per sacramentum.

Et ideo alii melius dicunt, quod minister sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ, cujus est minister; in verbis autem quæ profert, exprimitur intentio Ecclesiæ; quæ sufficit ad perfectionem sacramenti, nisi contrarium exterius exprimat ex parte ministri, vel recipientis sacramentum.

Ad tertium dicendum, quod licet ille qui aliud cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen intentionem habitualem, quæ sufficit ad perfectionem sacramenti; puta cum sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum, quod facit Ecclesia: unde si postea in ipso exercitio actus cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur sacramentum. Quamvis studiose curare debeat sacramenti minister ut etiam actualem intentionem adhibeat: sed hoc non est totaliter positum in hominis potestate: quia præter intentionem, cum homo velit multum intendere, incipit alia cogitare, secundum illud Psalm. xxxix. 13. *Cor meum dereliquit me.*

ARTICULUS IX.

358

Utrum fides ministri sit de necessitate sacramenti.

IV. dist. VI. quæst. 1. art. 1. quæst. 2.

AD nonum sic proceditur. Videtur quod fides ministri sit de necessitate sacramenti. Sicut enim dictum est (art. præc.) intentio ministri est necessaria ad sacramenti perfectionem. Sed *fides intentionem dirigit*, ut Augustinus dicit contra Julianum (implie. lib. IV. cap. vii. ad fin. & expresse in præfat. ad

S. Thom. Oper. Tom. V.

Pal. xxxi. parum ante med.) Ergo si desit vera fides in ministro, non perficitur sacramentum.

2. Præterea. Si minister Ecclesiæ veram fidem non habeat, videtur esse hæreticus. Sed hæretici, ut videtur, non possunt sacramenta conferre: dicit enim Cyprianus in epist. contra hæreticos (lib. fin. & est xii. lib. I.) *Omnia quæcumque facimus hæretici, carnalia sunt, & inania, & falsa, ita ut nihil eorum que illi geserint, à nobis probari debeat*: & Leo Papa dicit in epist. ad Leonem Augustinum (cxv. cap. v. in princ.) *Manifestum est per crudelissimam, & insanissimam vesaniam in Alexandria Sede omnem celestium sacramentorum lumen extinctum: intercepta est sacrificii oblatio: defecti christiani sacrificatio: & periculis manibus imperiorum omnia se subtraxere mysteria.* Ergo vera fides ministri est de necessitate sacramenti.

3. Præterea. Illi qui non habent veram fidem, videntur esse per excommunicationem ab Ecclesia separati: dicitur enim in secunda Canonica Joannis 10. *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non afferit, nolite eum recipere in domum, nec Ave dixeritis ei*: & ad Tit. 111. 10. *Hæreticum hominem post primam, & secundam correctionem debita.* Sed excommunicatus non videtur posse conferre Ecclesiæ sacramentum, cum ab Ecclesia sit separatus, ad cujus ministerium pertinet sacramentorum dispensatio. Ergo videtur quod vera fides ministri sit de necessitate sacramenti.

Sed contra est quod Augustinus dicit contra Petilianum Donatistam (lib. II. cap. xlviii. sub fin.) *Memento, sacramentis Dei nihil obesse mores malorum hominum, quo illa non sint, vel minus sancta sint.*

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 5. huj. quæst. & quæst. LXII. art. 1. & 4.) quia minister in sacramentis instrumentaliter operatur, non agit in virtute propria, sed in virtute Christi. Sicut autem pertinet ad propriam virtutem hominis caritas, ita & fides. Unde sicut non requiritur ad perfectionem sacramenti quod minister sit in caritate, sed possunt etiam peccatores sacramenta conferre, ut supra dictum est (art. 5. huj. quæst.) ita non requiritur ad perfectionem sacramenti fides ejus; sed infidelis potest verum sacramentum præbere, dummodo cætera adfint quæ sunt de necessitate sacramenti.

Ad primum ergo dicendum, quod potest contingere quod aliquis patiatur defectum fidei circa aliquid, & non circa veritatem sacramenti quod exhibet, puta si aliquis credat juramentum esse in omni casu illicitum, & tamen credat baptismum efficaciam habere ad salutem: & sic talis infidelitas non impedit intentionem conferendi sacramentum. Si ve-

Yy 10

ro patiatu fidei defectum circa ipsum sacramentum quod exhibet, licet credat per id quod agit exterius, nullum sequi interiorem effectum, non tamen ignorat quod Ecclesia Catholica intendit per huiusmodi quæ exterius aguntur, præbere sacramentum: unde, non obstante infidelitate, potest intendere facere id quod facit Ecclesia, licet æstimet id nihil esse. Et talis intentio sufficit ad sacramentum: quia, sicut supra dictum est (art. præc. ad 2.) minister sacramenti agit in persona totius Ecclesie, ex cuius fide suppletur id quod deest fidei ministri.

Ad secundum dicendum, quod hereticorum quidam in collatione sacramentorum formam Ecclesie non servant; & tales neque sacramentum conferunt, neque rem sacramenti: quidam vero servant Ecclesie formam; & tales conferunt quidem sacramentum, sed non conferunt rem sacramenti. Et hoc dico, si sunt manifeste ab Ecclesia præcisi, quia ex hoc ipso quod aliquis accipit sacramenta ab eis, peccat; & per hoc impeditur ne effectum sacramenti consequatur. Unde Augustinus (Fulgentius) dicit in lib. de Fide ad Petrum (cap. xxxvi.) *Firmissime tene, & nullatenus dubites, extra Ecclesiam baptizati, si ad Ecclesiam non redierint, baptisimo cumulari perniciem.* Et per hunc modum dicit Leo Papa, in sede Alexandrina sacramentorum lumen esse exinctum, scilicet quantum ad rem sacramenti, non autem quantum ad ipsum sacramentum. Cyprianus autem nullo modo sacramentum conferre hæreticos posse credebat; sed in hoc eius sententia non tenetur. Unde Augustinus dicit (lib. de unico baptisimo cont. Petil. cap. xiiii. à med.) *Martyrem Cyprianum, quia apud hereticos, vel schismaticos datum baptisimus nolebat cognoscere, tanta merita usque ad triumphum martyrii secuta sunt, ut caritatis, qua excellerat, luce umbratio illa fugaretur, & si quid purgandum erat, passionis falce, tolleretur.*

Ad tertium dicendum, quod potestas ministrandi sacramenta pertinet ad spirituales characterem, qui indelebilis est, ut ex supra dictis patet (quest. præc. art. 5.) Et ideo per hoc quod aliquis ab Ecclesia suspenditur, vel excommunicatur, vel etiam degradatur, non amittit potestatem conferendi sacramentum, sed licentiam utendi hac potestate: & ideo sacramentum quidem confert, sed tamen peccat conferendo: & similiter ille qui ab eo accipit sacramentum; & sic non percipit rem sacramenti, nisi forte per ignorantiam excusetur.

manus non non. de illis que in hoc mundo sunt, quibus homo non potest vivere, nisi per gratiam. Et si quis non habet gratiam, non potest vivere, nisi per gratiam. Et si quis non habet gratiam, non potest vivere, nisi per gratiam.

ARTICULUS X. 359

Utrum intentio recta ministri requiratur ad perfectionem sacramenti.

Inf. quest. lxxiv. art. 2. ad 2. & IV. dist. vi. quest. 1. art. 2. quest. 2. & dist. xi. art. 1. quest. 3. ad 1. & dist. x. quest. 1. art. 3. ad 3.

AD decimum sic proceditur. Videtur quod intentio recta ministri requiratur ad perfectionem sacramenti. Intentio enim ministri debet conformari intentioni Ecclesie, ut ex dictis patet (art. 8. huj. q. ad 2.) Sed intentio Ecclesie semper est recta. Ergo de necessitate ad sacramenti perfectionem requiritur intentio recta ministri.

2. Præterea. Perversa intentio deterior esse videtur quam intentio iocosa. Sed intentio iocosa tollit sacramentum, puta si aliquis non serio, sed ludo aliquem baptizaret. Ergo multo magis perversa intentio aufert sacramentum, puta si aliquis aliquem baptizaret, ut postmodum eum occideret.

3. Præterea. Perversa intentio facit totum opus vitiosum, secundum illud Luc. xi. 34. *Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Sed sacramenta Christi non possunt inquinari per malos homines, sicut Augustinus dicit contra Petil. (lib. II. cap. xlvii. ad fin. & lib. III. cont. Crescon. cap. v. & vi.) Ergo videtur quod si sit perversa intentio ministri, non sit ibi verum sacramentum.

Sed contra est quod perversa intentio pertinet ad malitiam ministri. Sed malitia ministri non tollit sacramentum. Ergo nec perversa intentio.

Respondendo dicendum, quod intentio ministri potest perverti dupliciter. Uno modo respectu ipsius sacramenti, puta cum aliquis non intendit sacramentum conferre, sed desistoric aliquid agere; & talis perversitas tollit veritatem sacramenti, præcipue quando suam intentionem exterius manifestat. Alio modo potest perverti intentio ministri quantum ad id quod sequitur sacramentum; puta si Sacerdos intendat aliquem feminam baptizare, ut abutatur ea; vel si intendat consicere corpus Christi, ut eo ad veneficia utatur. Et quia prius non dependet à posteriori, inde est quod talis intentionis perversitas veritatem sacramenti non tollit; sed ipse minister ex tali intentione graviter peccat.

Ad primum ergo dicendum, quod Ecclesie intentio recta est, & quantum ad sacramenti perfectionem, & quantum ad sacramenti usum; sed prima restitudo perficit sacramentum,

sc-

secunda operatur ad meritum. Et ideo minister qui conformat intentionem suam Ecclesie, quantum ad primam rectitudinem, non autem quantum ad secundam, perficit quidem sacramentum, sed non est sibi ad meritum.

Ad secundum dicendum, quod intentio iudicia, vel iocosa excludit primam rectitudinem intentionis, per quam perficitur sacramentum. Et ideo non est similis ratio.

Ad tertium dicendum, quod perversa intentio pervertit opus intendentis, non autem opus alterius. Et ideo ex perversa intentione ministri pervertitur id quod agit in sacramentis, in quantum est opus ejus, non in quantum est opus Christi, cuius est minister: & est simile, si minister alicujus hominis prava intentione deferret pauperibus elemosynam, quam dominus recta intentione mandaret.

QUÆSTIO LXV.

De numero sacramentorum,

in quatuor articulis divisæ.

DEinde considerandum est de numero sacramentorum: & circa hoc quaeruntur quatuor.

Primo, utrum sint septem sacramenta.

Secundo, de ordine eorum ad invicem.

Tercio de comparatione eorum.

Quarto, utrum omnia sint de necessitate salutis.

ARTICULUS I. 360

Utrum debeant esse septem sacramenta Ecclesie.

IV. dist. 1. quest. 1. art. 2. & IV. cont. cap. LVIII.

AD primum sic proceditur. Videtur quod non debeant esse septem sacramenta. Sacramenta enim efficaciam habent ex virtute divina & ex virtute passionis Christi. Sed una est virtus divina, & una Christi passio: una enim oblatio consummavit in sempiternum sanctificatos, ut dicitur Hebr. x. 14. Ergo non debuit esse nisi unum sacramentum.

2. Præterea. Sacramentum ordinatur contra defectum peccati. Hic autem est duplex, scilicet poena, & culpa. Ergo sufficeret esse duo sacramenta.

3. Præterea. Sacramenta pertinent ad actiones Ecclesiasticas Hierarchie, ut per Dionysium patet (cap. 11. & v. Eccl. Hierarch. à princ.) Sed, sicut ipse dicit (ibid.) tres sunt actiones Hierarchie, scilicet purgatio, illuminatio, & perfectio. Ergo non debent esse nisi tria sacramenta.

4. Præterea. Augustinus dicit XIX. contra Faustum (cap. xi. r. à med.) quod sacramenta nova legis sunt numero pauciora quam sacramenta veteris legis. Sed in veteri lege non erat aliquod sacramentum quod responderet confirmationi, & extremæ unctioni. Ergo neque hæc debent numerari inter sacramenta nove legis.

5. Præterea. Luxuria non est gravius inter cetera peccata, ut patet ex his quæ in secunda parte dicta sunt (2. 2. quest. c. lxxv. art. 3.) Sed contra alia peccata non instituitur aliquod sacramentum. Ergo neque contra luxuriam debuit institui sacramentum matrimonii.

6. Sed contra videtur quod sint plura sacramenta. Sacramenta enim dicuntur quasi quædam facta signa. Sed multe alie sanctificationes sunt in Ecclesia secundum sensibilia signa, sicut aqua benedicta, consecratio altaris, & alia huiusmodi. Ergo sunt plura sacramenta quam septem.

7. Præterea. Hugo de S. Victore dicit (lib. I. de Sacramento, part. xii. cap. x.) quod sacramenta veteris legis fuerunt oblationes, decima, & sacrificia. Sed sacrificium Ecclesie est unum sacramentum, quod dicitur Eucharistia. Ergo etiam oblationes, & decima debent dici sacramenta.

8. Præterea. Tria sunt genera peccatorum, originale, mortale, & veniale. Sed contra originale peccatum ordinatur baptismus, contra mortale autem penitentia. Ergo debet esse aliud præter septem, quod ordinetur contra veniale.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quest. lxxiv. art. 3. & quest. lxxv. art. 1.) sacramenta Ecclesie ordinantur ad duo, scilicet ad perficiendum hominem in his quæ pertinent ad cultum Dei secundum religionem christianam vitæ, & etiam in remedium contra defectum peccati. Utroque autem modo convenienter ponuntur septem sacramenta. Vita enim spiritualis conformitatem aliquam habet ad vitam corporalem, sicut & cetera corporalia conformitatem quandam spiritualium habent. In vita autem corporali dupliciter aliquis perficitur: uno modo quantum ad personam propriam; alio modo per respectum ad totam communitatem societatis, in qua vivit: quia homo naturaliter est animal sociale. Respectu autem superiorum perficitur homo in vita corporali dupliciter: uno modo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &

Secundo per se, acquiritur scilicet aliquam vitæ perfectionem; alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta agilitates, vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse, & vivere: &